

ІСТОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ЖУРНАЛІСТИКИ

Visn. Lviv. Univ., Ser. Zhurn. 2023: 52-53; 3–13 • DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2023.52-53.11717>

УДК [007:271.4-722.51-675А.Шептицький](477)

ІДЕЇ ЕКУМЕНІЗМУ В ПУБЛІЦИСТИЦІ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО: СУЧАСНЕ ПРОЧИТАННЯ

Оксана Бабенко

Львівський національний університет імені Івана Франка

вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна

e-mail: Oksana.Babenko@lnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-2272-7262>

У статті проаналізовано публіцистику митрополита Андрея Шептицького, а також сучасні публікації в українських онлайн-медіях на тему його ідеї екуменізму. Закцентовано на суспільно-політичному контексті послань владики. Досліджено, як тема екуменізму відображена у замітках, інтерв'ю, проблемних статтях на сайтах «Радіо Свобода», «Духовна велич Львова», «Збруч», «Патріархат», «Християнин і світ». Виокремлено особливості трактування ідей екуменізму Шептицького крізь призму сучасності та історичних викликів ХХІ століття.

Ключові слова: екуменізм, митрополит Андрей Шептицький, медіа, міжконфесійна співпраця, діалог.

1. Постановка проблеми.

У 20-х роках ХХІ століття дедалі більшої актуальності у світі, Європі і, зокрема, в Україні набуває поняття екуменізму, міжконфесійної співпраці. Це й не дивно, адже в умовах повномасштабної війни в нашій державі, усе частіше публіцисти, громадські діячі, представники духовенства та й просто небайдужі громадяни розмірковують про потребу екуменічної співпраці в країні, про порозуміння між собою християнських конфесій, які мають проукраїнську позицію. Це важливо в час, коли все ще у країні, яка боронить свою територіальну цілісність, доволі відчутними є впливи Московського Патріархату, який так чи інакше своєю діяльністю підтримує ворожого нам північного сусіда. Якщо інші конфесії в Україні, котрі займають проукраїнську позицію, будуть якісно комунікувати, уникатимуть конфліктів, а відтак співпрацюватимуть екуменічно, шукатимуть точок дотику та єднання, яке, втім, не матиме нічого спільного з прозелитизмом, то це буде доброю запорукою сталого розвитку України. Митрополит Андрей Шептицький свого часу перебував у дещо схожій історичній та релігійно-культурній ситуації, що й ми сьогодні (Князь Церкви пережив дві світові війни, його заарештували російські військові у 1914 році та на

3 роки вивезли до Росії). Можливо, саме тому його думки про екуменізм, світоглядна позиція стають чимраз актуальнішими сьогодні серед науковців та журналістів, які аналізують також ситуацію з екуменізмом в умовах повномасштабної війни з Росією.

2. Теоретичне підґрунтя та методологічна основа дослідження

Проблематику екуменізму Шептицького досліджували: Блаженніший Любомир Гузар, о-др. Іван Дацько, о. Андрій Михайленко, Михайло Перун, Микола Вегеш, Микола Палінчак, о-др. Юрій Авакумов, Оксана Волинець, Андрій Смирнов, Міхал Вожонек, Інна Ходак.

Ми використали бібліографічний метод для накопичення фактологічного матеріалу, якісний контент-аналіз для виокремлення ідей екуменізму з публіцистики митрополита Андрея Шептицького, культурно-історичний, що дав змогу розглянути ідеї екуменізму в контексті епохи, зв'язок з історичним контекстом, а також методи синтезу, узагальнення, індукції та дедукції.

3. Виклад основного матеріалу дослідження

У період Першої світової, міжвоєнний час та Другої світової війни владика Андрей чимало зробив у сфері екуменізму. Не випадково Блаженніший Любомир Гузар написав свою докторську працю на тему: «Андрей Шептицький митрополит Галицький (1901-1944). Провісник екуменізму». Це фундаментальне дослідження Блаженніший Любомир захистив у Папському Урбаніанському університеті, у Римі, 1972 року. Однак вже у XXI столітті світ побачив український переклад цієї роботи. Проєкт було реалізовано завдяки Виконавчому комітету із написання біографічних праць про митрополита Андрея Шептицького у складі о. Андрія Михайленка, Оксани Гайової, Степана Павлюка та Михайла Перуна.

О. Андрій Михайленко у передмові до українського перекладу докторської праці Гузара, яка побачила світ у 2015 році, писав: «Напевно, жодна з українських Церков в останніх декадах не артикулювала так виразно, як ми це бачимо у зверненнях УГКЦ та Любомира Гузара, що основою будь-яких спроб міжцерковного порозуміння православних і греко-католиків в Україні повинно бути усвідомлення належності до спадщини Києво-християнської традиції Володимирового Хрещення. Ця спадщина, на глибоке переконання блаженнішого Любомира, є не ексклюзивною власністю однієї зі спадкоємиць Володимирового хрещення, а спільним скарбом трьох православних Церков і УГКЦ»¹.

У своїй праці Блаженніший Любомир зазначає, що Митрополит Андрей був саме провісником екуменізму, оскільки перші теоретичні напрацювання у цій царині з'явилися лише у 20-х роках XX століття. Цю новаторську, на той час, візію міжцерковних відносин він пояснює насамперед пастирським чуттям митрополита Андрея.

«У своєму першому архієпископському листі-привітанні до вірних Станіславської єпархії від 1899 р. він із особливим словом звертається до тих, хто живе у середовищі, де більшість становлять православні: спробуйте пізнати своїх братів-некатоликів, слугуйте їм прикладом належного християнського життя, виявляйте до

¹ Гузар, Л.Я. (2015), «Андрей Шептицький митрополит Галицький (1901-1944), провісник екуменізму», с. 15.

них правдиву та щиру християнську любов. У цих словах ми бачимо багато ознак сучасного екуменізму. Занадто сміливо було б стверджувати, що в той час Митрополит мав добре обдуману теорію екуменізму: перші теоретичні напрацювання з екуменізму з'явилися у 20-х роках ХХ століття, тому радше можемо говорити про природне чуття пастиря»².

У контексті єдності народу, осердя якої є єдність церковна, дуже важливу, вихову, роль відіграє пастирське послання Шептицького «Як будувати рідну хату?» Цей текст було написано восенню 1941 року у складних геополітичних умовах. Напевно, не випадково митрополит вживає слово “хата”, а не дім, оселя, тощо. Це слово для кожного українця має символічний зміст. Хата є надійним прихистком, серцем родини, чимось рідним для кожного. Як і Батьківщина, як і Церква. Про екуменічну основу цього трактату пише і Блаженніший Любомир у своїй докторській праці, присвяченій екуменізму Шептицького. На його думку, вповні зрозуміти сенс послання «Як будувати рідну хату?» неможливо без розуміння тогочасного історичного контексту, з якого нерозривно випливають сенси і наративи, закладені у цей фундаментально важливий для всього інтелектуально-духовного спадку Шептицького твір. Адже з 1939 до 1941 року тривала радянська окупація Галичини. Українські націоналісти проголосили незалежність Української держави вже 30 червня 1941 року, що не вписувалось у плани німецьких загарбників. Власне, Шептицький пише про роль духовенства на тлі цих процесів.

«Послання складається з трьох частин. У першій частині Шептицький розповідає про теорію держави, її походження, про різні форми політичних сил, про відносини між Церквою та державою, про завдання священників виховувати народ у чеснотах, необхідних для створення та збереження української держави. У другій частині наведено приклади застосування цих принципів до української реальності. В українському середовищі безліч історичних, соціальних, психологічних чинників, які виконують функцію сепаратистських сил. Їх необхідно подолати. Проте чи можна їх подолати? Якщо вдасться досягти церковної єдності – найвищої форми єдності – серед українців, тоді національна єдність тим паче можлива, зазначає митрополит»³.

Окремий розділ своєї докторської праці Блаженніший Любомир присвятив діалогові митрополита Андрея Шептицького із православними вірянами, їхніми єпископами та інтелігенцією. Зокрема, Блаженніший Любомир відзначає та акцентує, що владика Андрей велику увагу приділяв тому факту, що православні та греко-католики можуть ділитися одне з одним здобутками своєї духовності, а відтак взаємно збагачувати одне одного на метафізичному рівні. Втім, автор докторської праці наголошує, що Шептицький вбачав можливим екуменічний діалог лише між правдивими християнами, для яких духовне життя є найважливішим осердя щоденності, але не поверхневою ширмою. Поверхневу співпрацю задля показовості митрополит Андрей, на думку Блаженнішого Любомира, вважав навіть шкідливою.

«Як було вже згадано у розділі III, коли ми розглядали його послання “Пропаганда відступництва”, видане у 1941 році, Митрополит вважав абсолютно неприй-

² Там само, с. 100.

³ Гузар Л. Я. (2015), «Андрей Шептицький митрополит Галицький (1901-1944), провісник екуменізму», с. 194.

нятним для релігійної єдності будь-який мотив, окрім того, що походить із самої релігії. Це має глибинне значення. Для Андрея Шептицького єдність Церков – суто еклезіологічне питання. Воно залишається окремим від всього іншого»⁴.

У висновку до докторської праці Блаженніший Любомир Гузар наголошує знов-таки на тому, що Шептицький робив лише перші кроки у єкуменічному русі. Він немовби лише намацував шлях (навіть термінологічно), яким торуватиме єкуменічний рух у майбутньому. Відтак, єкуменізм Шептицького дещо інший, аніж той, який утвердився у Католицькій Церкві після Другого Ватиканського Собору.

«Митрополит мав термінологічні труднощі, наприклад, при вживанні понять “дисиденти”, “навернення”; його не варто вважати єкуменістом у тому розумінні, яке розвинулося після Другого Ватиканського Собору. Митрополит Андрей був зачинателем, лише зрідка отримуючи підтримку маленьких груп людей, які самі шукали єкуменічних рішень – без офіційних наставників, а бувало, що й усупереч офіційному напрямку найвищої влади. Проте, незважаючи на всі перешкоди – особисті чи випадкові – він був людиною бачення, здатною вийти за вузькі межі свого найближчого оточення у просторі й часі та сприймати реальність крізь призму історичних та навіть вселенських процесів»⁵.

Про єкуменізм Шептицького пише і багаторічний особистий секретар Патріарха Йосифа Сліпого отець-доктор Іван Дацько, який наразі є Президентом Інституту єкуменічних студій, що діє у Львові при Українському католицькому університеті. У тексті «Київська Церква і Берестейська Унія» отець Іван акцентує на суттєвій ролі Шептицького у розвиток єкуменічного руху в Україні.

«Повертаючись до Української Греко-Католицької Церкви, треба підкреслити, що саме митрополит Андрей Шептицький (1901-1944) першим у XX столітті наголосив на єдності з Католицькою Церквою і одночасній приналежності до православ'я та східної традиції. Він розпочав оновлення цієї Церкви в такому дусі й заповів його продовжувати своїм наступникам»⁶.

Водночас отець Іван підкреслює, що єкуменізм Шептицького продовжився у діяльності та служінні Патріарха Йосифа Сліпого, а опісля – Мирослава-Івана Любачівського, згодом цю лінію перейняв і Блаженніший Любомир Гузар, чию працю про єкуменізм Шептицького ми цитували вище. Втім, переслідування та вимушене підпілля Української Греко-Католицької Церкви були тими факторами, які перешкоджали Патріархові Йосифу Сліпому вповні розвинути єкуменічні тенденції. Вже у 1963 році, після виходу з багаторічного арешту, владика Йосиф у Римі неабияк спричинився до збереження Київської традиції, відзначив отець Іван Дацько.

Також серед дослідників єкуменізму митрополита Андрея Шептицького є доктори історичних наук Микола Вегеш та Микола Палінчак, з-під чийого наукового пера вийшов текст під назвою «Єкуменізм Митрополита Андрея Шептицького». Науковці зазначають, що особливе місце у багаторічній діяльності Шептицького посідає саме питання єдності Церков.

⁴ Там само, с. 379.

⁵ Там само, с. 480.

⁶ Дацько, І. К. (2017), «У пошуках єдності і правди», Вид-во Українського Католицького Університету, Львів, с.450.

«Обґрунтовуючи можливості з'єднання Церков, А. Шептицький звертається насамперед до Святого Письма, до новозавітніх наказів Христа. Митрополит А. Шептицький вважав, що церковне розбиття є запереченням Христового духа і Христового наказу та є злим прикладом для християн. Однак його наявність не є підставою до песимізму, бо це може бути подолане. Згідно із А. Шептицьким, у християнській доктрині всюди знаходиться унія: у Святій Тройці, у Богочоловіку та між Богом і людьми. І хоч людина індивідуально була прийнята до Божого Тіла, однак тепер, у містичному тілі, вона стає частиною містичної спільноти. У ній має бути гармонія і любов, які, за думкою А. Шептицького, є відзеркаленням “єдності” Святої Тройці. Своє бачення церковної єдності він описує в такому прикладі Церкви, яка є мостом між Богом і людьми. Люди, які хочуть поєднатися з Богом, мають спільно переходити цей міст, бо тільки ця дорога веде до Бога. На такому мості немає місця для суперечок та сварок, немає місця для жодних перешкод – є тільки один напрям і одна ціль»⁷.

Екуменізм Шептицького втілювався не лише у словах, але й у справах. Тезу «віра без діл мертва» він ретрансплював власним життям і служінням, розвиваючи численні соціальні проєкти, завдяки яким допомагав людям різних соціальних верств та навіть віросповідань. У документальному фільмі Михайла Перуна «Андрей Шептицький: актуально» висвітлено ключові для Князя Церкви соціальні ініціативи. Це: заснування Національного музею, підтримка «Народної лічниці» (зараз Шпиталю Шептицького), «ПЛАСТу» та ін. Відомо, що доступ до «Народної лічниці» мали різні люди, не лише парафіяни греко-католицької Церкви. Щодо висвітлення на шпальтах сучасних медіа України екуменічної діяльності Шептицького, то серед цих публікацій, зокрема, привертає увагу інтерв'ю з Михайлом Перуном про фільм «Андрей Шептицький: актуальне» на сайті «Духовна велич Львова».

«Наша ідея була у тому, щоб сучасній молодій людині показати постать Митрополита Андрея і у контексті його духовного служіння, як Глави УГКЦ, але також у контексті його суспільної діяльності. У цьому фільмі, я, як автор, взяв 4 ділянки, які або заснував митрополит Андрей, або їх підтримував. Наприклад, це Національний музей у Львові імені Андрея Шептицького. Це Греко-католицька богословська академія у Львові, зараз Український католицький університет. Це підтримка молоді, і, зокрема, молодіжної організації “Пласт”, яку митрополит, починаючи з 1917 року, дуже інтенсивно підтримував, і це “Народна лічниця”»⁸.

Відображені у сучасних виданнях України й праці науковців про екуменізм Шептицького. Журналісти беруть у таких фахівців інтерв'ю, пишуть замітки про різноманітні конференції на тему екуменізму Шептицького, та й самі науковці такого спрямування виступають лідерами думок на різноманітних новинних сайтах.

Прикладом такої публікації є замітка Діани Мотрук «У пошуках церковної єдності», опублікована на сайті «Збруч» 29 жовтня 2021 року. Основною темою є

⁷ Вегеш, М.М., Палінчак, М.М. (2020), «Екуменізм митрополита Андрея Шептицького» / за ред. М. М. Палінчак, В.В. Химинець, М. М. Король, *Україна в системі європейської економічної і політичної інтеграції: матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції*, 27-28 квітня 2020 року, РІК-У, Ужгород, с. 199.

⁸ Бабенко, О.О. (2020), «Михайло Перун: “У новому фільмі про Андрея Шептицького покажемо його ініціативи, які живуть донині”», *Духовна велич Львова*, 28 липня. URL: <http://surl.li/dlobt> (дата перегляду: 20.10.2022).

висвітлення наукового симпозиуму «Берестейське поєднання 1596 року в контексті унійних процесів минулого та пошуку сучасних моделей церковної єдності». «Не оминули учасники наукової події й тему єкуменізму Шептицького», – зазначає авторка матеріалу Діана Мотрук та цитує отця Андрія Михайленка, який є професором-ад'ютантом Католицького університету Айхштет-Інгольштадта (Німеччина).

«Андрей Шептицький від самого початку свого служіння був переконаний в особливій місії УГКЦ на християнському Сході. У різні періоди своєї діяльності він повторював місійний заклик Папи Урбана VIII: “О мої русини, через вас я сподіваюся повернути Схід”. Митрополит був свідомий того, що цю місію неможливо здійснити без повернення до джерел, шляхом здійснення реформ у Церкві, яку він очолював. Тому одним із найважливіших аспектів у діяльності Шептицького був так званий “східний поворот”, спрямований до східнохристиянських джерел і візантійсько-слов'янської спадщини. Передусім це стосувалося богослужбових практик»⁹.

Не оминає тему єкуменізму Шептицького і журнал «Патріархат» та публікує статтю Василя Качмара під заголовком: «Ідея єкуменізму й одного Патріархату в Слуги Божого Андрея і Патріарха Йосифа Сліпого». У статті проаналізовано розвиток особистого єкуменічного бачення розвитку церковних відносин крізь біографічну призму Андрея Шептицького. Автор публікації підкреслює, що вже від точки відліку, коли владика Андрей став Львівським митрополитом, він міркував про невідому важливість теми єдності Церков і окреслив для себе план дій та служіння, завдяки яким можна цю мету наближувати.

«Своє післанництво Владика Андрей сформулював ось так: «Ціль моєї праці – це зібрати Вас, Брати-Християни Сходу і Заходу, під стяг Христа. Бо наука Христа, якою я перейнятий сто разів більше з власного переконання, як з уряду, – це мій прапор і дороговказ! Хай умру сьогодні й у вічності не знайду щастя, щоб тільки ви, мої у Христі Браття, були спасенні»¹⁰.

Також автор вказує на історичний контекст, у якому відбувалося розділення Церков. Він акцентує, що й Шептицький міркував про нерозривність історичного тла та «тектонічних зсувів» у житті Церков. На його думку, саме Україна стала своєрідною ареною подій, де особливо помітний поділ у житті вірян.

«Коли Туреччина зайняла Царгород у 1453 р., то, почавши від царя Івана III, московські царі стали переємниками візантійського цезаропапізму (себто – влади держави над Церквою) і творцями III Риму в Москві. В 1589 р. утворено московський Патріархат, а після Переяславського договору гетьмана Хмельницького у 1654 р. – прийшло поневолення Київської Митрополії і цілої Православної Церкви в Україні – під зверхністю московського патріархату»¹¹.

Також автор наводить цитату Шептицького, яка є незмінно актуальною у реаліях сьогодення.

«На заввагу з боку православних наших братів, що Митрополит Андрей хоче бути патріархом у Києві, відповідь була: “Ні! У випадку поєднання, православні владики виберуть патріарха, а я перший визнаю його, якщо він визнає зверхність

⁹ Мотрук, Д. О. (2021), «У пошуках церковної єдності», *Збруч*, 29 листопада, URL: <https://zbruc.eu/node/108417> (дата перегляду: 21.10.2021).

¹⁰ Качмар, В. (1984), «Ідея єкуменізму й одного Патріархату в Слуги Божого Андрея і Патріарха Йосифа Сліпого», *Патріархат*, 8 березня, URL: <https://cutt.ly/NNylvdF>

¹¹ Там само.

вселенського архиєрея у справах Христового вчення». А передумови поєднання – це взаємна толеранція, пошана і непоборювання себе. Бо між українцями – православними і католиками не сміє бути війни»¹².

Оці слова «між православними та католиками не сміє бути війни» цілком унаочнено ілюструють події сьогодення. До прикладу, у новітній українській армії, яка вже упродовж багатьох місяців дає відсіч ворогові в умовах кровопролитної повномасштабної війни, є місце капеланам, представникам і православних, і католицьких Церков. Вони в жодному разі не ворогують між собою, але сповнюють єдину місію – несуть Благу Вістку і розраду нашим відважним військовослужбовцям. Однак там немає капеланів від УПЦ МП. Відтак, це явище, бодай частково відображає єдність Церков перед історично-суспільними викликами, у часи, коли Росія порушує всі можливі засади людяності.

У публікації на сайті «Радіо Свобода» під назвою «Споконвіку було Слово: 58 років від дня смерті глави Української Греко-Католицької Церкви митрополита Львівського Андрея Шептицького» єкуменізм Шептицького взагалі називають «уроком для сьогодення». Також у цій статті наголошено, що саме церковне порозуміння для митрополита є великим, а можливо, й вирішальним кроком до досягнення національних ідеалів.

«Отже, ще раз: погляд митрополита на справу поєднання церков був чимось принципово іншим, ніж наміром поширення впливу католицизму якомога далі на Схід, у чому його безперестанно звинувачують дотепер певного ґатунку російські медіа. Можливо, для Андрея Шептицького у сорокові роки, навіть, суто єклезіальний бік справи не був найголовнішим: митрополит бачив розірваність українства, він, як мало хто інший, усвідомлював трагічність його долі за будь-якого фіналу світової пожежі і відчайдушно стримів досягнення українцями вищих значень, спільних для всієї нації, яка, власне, і стає нацією за умови такого досягнення»¹³.

Як бачимо, у цій публікації на «Радіо Свобода» йдеться і про Шептицького як особистість, і про його єкуменізм. І якщо завдання журналістів – говорити просто про складне, то в цьому матеріалі слово “єкуменізм” виходить за вузько спеціальні межі, стає зрозумілішим читачеві. І це не випадково, адже у часи війни єкуменізм чимраз більше стає поняттям релігійно-суспільним, аніж просто релігійним.

Також на сайті «Християнин і світ» знаходимо публікацію під промовистим заголовком: «”Андрей Шептицький вважав, що унія це... синтез, сопричастя і діалог між Сходом та Заходом”, – д-р. Андрій Сороковський». У цьому інтерв'ю описано стан та діяльність Української Греко-Католицької Церкви у складі Другої Речі Посполитої. Порушено питання служіння та життя УГКЦ в умовах перебування частини України під Польщею. Окреслено стан та розвиток семінарійної освіти за часів митрополита Андрея. Однак, на наш погляд, особливо цінним є єкуменічний акцент публікації. У ній згадано потрактування Блаженнішого Любомира Гузара, до якого ми зверталися вище, про митрополита Андрея Шептицького як провісника єкуменізму, новатора, людину з нетиповою для свого часу візією єдності Церков.

¹² Качмар, В. (1984), «Ідея єкуменізму й одного Патріархату в Слуги Божого Андрея і Патріарха Йосифа Сліпого», *Патріархат*, 8 березня, URL: <https://cutt.ly/NNy1vdF>

¹³ Радіо Свобода (2022), «Споконвіку було слово: 58 років від дня смерті глави Української греко-католицької церкви Митрополита Львівського Андрея Шептицького». URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/896291.html> (дата перегляду: 24 листопада 2022).

«Коли більшість католицьких богословів з'єднання Церков вбачали лише в наверненні православних на католицизм і підпорядкуванні їх Римському престолу. Позиція ж митрополита була іншою. Він вважав, що з'єднання Церков потрібне, але не через навернення православних на католицизм, а через діалог із збереженням усіх православних звичаїв»¹⁴.

Отже, як науковці, так і журналісти доволі часто звертаються до теми екуменізму Шептицького. Втім, сьогодні Україна переживає такі історичні реалії, що ця тема стає чимраз актуальнішою. Адже у протистоянні злу, насильству та загарбницькій війні найпотужнішою зброєю є єдність. У цьому контексті варто пригадати гасло, яке було популярним ще у часи Революції Гідності: «Поодинокі – ми крапля, а разом – море».

4. Результати і перспективи подальших досліджень обговорення.

Проаналізовано висвітлення теми екуменізму Шептицького у працях сучасних науковців, а також їхніх попередників. Водночас досліджено контент, а саме – публікації сайтів «Радіо Свобода», «Духовна велич Львова», «Християнин і світ», «Патріархат», «Збруч». Ці сайти мають різне наповнення, різну спрямованість. «Радіо Свобода» – цілком світське видання, тоді як «Духовна велич Львова», «Християнин і світ», «Патріархат» спеціалізуються на висвітленні церковного життя, релігійних питань. Сайт «Збруч» має культурно-суспільне спрямування. Попри такий різнобічний спектр цих електронних медій, вони пишуть про екуменічну діяльність Шептицького, оскільки його думки про те, що католики і православні не мають підстав воювати між собою, а особливо в Україні, де національна єдність неможлива без єдності релігійної, надзвичайно актуальні сьогодні. Це відбувається в умовах протистояння з Московським Патріархатом в Україні, який попри війну у нашій державі, намагається втримати свої проросійські позиції. Митрополит Андрей вже свого часу знав достатньо про московське православ'я, щоб шукати шляхи якісної протидії йому. Сьогодні, в часі російсько-української війни, духовність для українців є рушієм боротьби і великим натхненням до перемоги: над собою і над ворогом. Отож, можна стверджувати, що дослідження екуменічної діяльності Шептицького перспективне і багатогранне, цікаве для науковців та представників медіаспільноти.

5. Висновки.

Митрополит Андрей Шептицький своїм баченням екуменізму випередив час, у якому жив. Він став передвісником екуменізму. На думку Шептицького, духовне життя мало стати для українців порухом до порозуміння, яке сприятиме й глибшій національній єдності. Втім, на його переконання, справжня єдність можлива лише між правдивими християнами, для яких віра є не просто зовнішнім атрибутом, але важливим складником щоденного життя. Владика Андрей вважав, що релігія не може бути для українців ареною боротьби, набагато важливіше шукати шляхи до порозуміння і плекати якісний діалог.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

¹⁴ Петрів Н. (2016), «"Андрей Шептицький вважав, що унія це ... синтез, сопричастя і діалог між Сходом і Заходом", – д-р. Андрій Сороковський», *Християнин і світ*, URL: <https://cutt.ly/ZNy0kn4>

1. Бабенко, О.О. (2020), «Михайло Перун: “У новому фільмі про Андрея Шептицького покажемо його ініціативи, які живуть донині”», *Духовна велич Львова*, 28 липня. URL: <http://surl.li/dlobt> (дата перегляду: 20. 10. 2022).
2. Вегеш, М.М., Палінчак, М.М. (2020), «Екуменізм митрополита Андрея Шептицького» / за редакцією М. М. Палінчак, В.В Химинець, М. М. Король, *Україна в системі європейської економічної і політичної інтеграції: матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, 27-28 квітня 2020 року, РІК-У, Ужгород*, с. 192-227.
3. Гузар, Л.Я. (2015), «*Андрей Шептицький митрополит Галицький (1901-1944), провісник екуменізму*», Докторська дисертація (богосл.) Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 496 с.
4. Дацько, І.К. (2017), «*У пошуках єдності і правди*», Видавництво Українського католицького університету, Львів, 448 с.
5. Качмар, В. (1984), «Ідея екуменізму й одного Патріархату в Слуги Божого Андрея і Патріарха Йосифа Сліпого», *Патріархат*, 8 березня, URL: <https://cutt.ly/NNy1vdF>
6. Мотрук, Д. О. (2021), «У пошуках церковної єдності», *Збруч*, 29 листопада, URL: <https://zbruc.eu/node/108417> (дата перегляду: 21.10.2021).
7. Петрів, Н. (2016), «“Андрей Шептицький вважав, що унія це ... синтез, сопрічастя і діалог між Сходом і Заходом” – д-р. Андрій Сороковський», *Християнин і світ*, URL: <https://cutt.ly/ZNy0kn4>
8. Радіо Свобода (2022), «Споконвіку було слово: 58 років від дня смерті глави Української греко-католицької церкви Митрополита Львівського Андрея Шептицького». URL: <https://cutt.ly/sMayGKW> (дата перегляду: 24 листопада 2022).

REFERENCES

1. Babenko, O.O. (2020), «Mykhailo Perun: «In the new film about Andrei Sheptytskyi, we will show his initiatives that live to this day», *Spiritual Greatness of Lviv*, July 28. URL: <http://surl.li/dlobt> (viewed: 20. 10. 2022).
2. Vegesh, M. M., Palinchak, M. M. (2020), «Ecumenism of Metropolitan Andrei Sheptytskyi» edited by M. M. Palinchak, V. V. Khymynets, M. M. Korol, *Ukraine in the system of European economic and political integration : materials of reports of the International scientific and practical conference*, April 27-28, 2020, RIK-U, Uzhhorod, p. 192-227.
3. Huzar, L.Ya. (2015), «*Andrei Sheptytskyi, Metropolitan of Halytskyi (1901-1944), harbinger of ecumenism*», Doctoral dissertation (theology) Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, 496 p.
4. Datsko, I. K. (2017), «*In Search of Unity and Truth*», Publishing House of the Ukrainian Catholic University, Lviv, 448 p.
5. Kachmar, V. (1984), “The idea of ecumenism and one Patriarchate in the Servant of God Andrei and Patriarch Joseph the Blind”, *Patriarchate*, March 8, URL: <https://cutt.ly/NNy1vdF>
6. Motruk, D. O. (2021), “In Search of Church Unity”, *Zbruc*, November 29, URL: <https://zbruc.eu/node/108417> (review date: 10/21/2021).

7. Petriv, N. (2016), «Andrei Sheptytsky believed that the union is ... a synthesis, communion and dialogue between the East and the West», – Dr. Andriy Sorokovskiyi», Christian and the world, URL: <https://cutt.ly/ZNy0kn4>
8. Radio, Svoboda (2022), «In the beginning there was a word: 58 years since the death of the head of the Ukrainian Greek Catholic Church, Metropolitan of Lviv Andrei Sheptytsky». URL: <https://cutt.ly/FNWZIZB> (review date: November 24, 2022).

IDEAS OF ECUMENISM IN THE PUBLICATION OF METROPOLITAN ANDREY SHEPTYTSKYI: A MODERN READING

Oksana Babenko

*Ivan Franko National University of Lviv
Generala Chyprynky Str. 49, 79044, Lviv, Ukraine
e-mail: Oksana.Babenko@lnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-2272-7262>*

Subject of the article's study – ecumenism of Metropolitan Andrei Sheptytskyi and reflection of this phenomenon in the works of scientists and modern Ukrainian media. **Main objective of the study:** analyze what Ukrainian scientists, journalists and different media are writing about Sheptytskyi's ecumenism. **Methodology:** We used a bibliographic method to accumulate factual material, a qualitative content analysis to isolate the ideas of ecumenism from the journalism of Metropolitan Andrey Sheptytskyi, a cultural-historical method that made it possible to consider the ideas of ecumenism in the context of the era, the connection with the historical context, as well as methods of synthesis and generalization, induction and deduction.

The study process description: In our scientific article, we analyzed the doctoral dissertation of His Beatitude Lubomyr Huzar entitled «Andrei Sheptytskyi, Metropolitan of Halytskyi (1901-1944). Herald of ecumenism». His Beatitude Lubomyr defended this fundamental work at the Pontifical Urbaniana University in Rome back in 1972. Therefore, we observed how this work reflects the historical prerequisites, features and development of Sheptytskyi's ecumenism, who, according to His Beatitude Lubomir, was a kind of innovator in this field, a person who was ahead of his time. We also analyzed the reflections on the ecumenism of Sheptytskyi's father, doctor Ivan Datsk, which are reflected in his book «In Search of Faithfulness and Truth». In addition, we turned to the scientific text «Ecumenism of Sheptytskyi» by professors Mykola Vegesh and Mykola Palinchak. Subsequently, it was analyzed how the scientific work became a useful basis for the coverage of Sheptytskyi's ecumenism in the press. In particular, in the columns of the cultural and social site «Zbruch» in Diana Motruk's article «In Search of Church Unity». We also turned to the «Spiritual Greatness of Lviv» website, where in 2020 an interview with Mykhailo Perun, who shot the film «Sheptytskyi: Relevant information», was published, illustrating the ecumenical initiatives of this figure. In addition, we analyzed the publication on Radio Svoboda for 2022, dedicated to the anniversary of Sheptytsky's stepping into eternity. It is also mentioned there about Sheptytskyi's ecumenism as his landmark activity. Subsequently, we found an article on the website «Christian and the World», where in a conversation with the scientist Dr. Andrii

Sorokovskyi entitled «Andrei Sheptytskyi believed that the union is a synthesis, communion and dialogue between the East and the West, – Andrii Sorokovskyi» also analyzed the phenomenon of Sheptytskyi's ecumenism.

Results: we discovered that Sheptytskyi's ecumenism was studied not only by numerous scientists, but this meaningful legacy of his is a valuable phenomenon for media coverage. Therefore, Sheptytskyi's ecumenism becomes the subject of interest of journalists not only of publications that write mainly on church topics, but also socio-political and artistic ones. We are sure that Sheptytskyi's ecumenism will continue to be studied by professional scientists and representatives of the wider media community.

Significance: journalism of a religious orientation, high-quality and substantiated coverage of religious processes and phenomena in the press is still something quite new for modern Ukraine. In Soviet times, journalists were afraid to write about religion in order not to incur the wrath of the authorities, so such materials could not be included in the press. That is why it is very important to study how today's journalists cover important issues of religion, which, in addition, have a strong scientific basis. In addition, the development of ecumenism and religious unity are extremely important for building national unity, which is necessary for our state to effectively confront the enemy in full-scale war.

Key words: ecumenism; Metropolitan Andrey Sheptytskyi; media; interreleigion cooperation; dialogue.